

Versteende boeken in Artis Bibliotheek

Stap de [Artis Bibliotheek](#) van de Universiteit van Amsterdam binnen en je treedt binnen in het jaar 1868, het jaar dat de bibliotheek zijn plek kreeg in een eclectisch gebouw van architect G.B. Salm aan de Plantage Middenlaan 45.

Hoge houten kasten, zware tafels, vitrines en een open verdieping met balustrade vormen het decor voor onder veel meer de werken van Linnaeus, een

complete *Description de l’Egypte*, schilderijen van Maria Sibylla Merian en brieven van Charles Darwin. Hier heerst eerbiedwaardige stilte, hier ruikt het naar papier.

In deze omgeving heeft kunstenaar [Lynne Leegte](#) met een kunstinstallatie enkele subtiele ingrepen gedaan.

‘De eerste keer dat ik hier binnenkwam – jaren geleden, ik was toen assistent van een fotograaf – was ik verbaasd dat dit in Amsterdam bestond,’ herinnert Leegte zich. ‘Nog steeds weten veel mensen dit niet.’

Leegte had de plek steeds in haar hoofd gehouden en achtte nu de tijd rijp om te vragen of ze een aantal boeken mocht ‘verstenen’. In haar werk, dat varieert van beelden tot foto’s, legt ze regelmatig een verband met het verleden, oude meesters en ambachtelijkheid. Het kostte geen moeite om de Artis Bibliotheek, onderdeel van de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam, in te laten stemmen met haar voorstel. Mogelijk heeft daarbij een rol gespeeld dat ze in de buurt kon laten zien wat haar werk met een historische plek doet.

Sinds 2012 is in de Doopsgezinde Singelkerk, die in zijn huidige vorm uit 1839 dateert en waarvan het ontstaan tot 1607 teruggaat, *The Flight* te zien: op de kansel ligt een groot verstijfd boek van waaruit pagina's de ruimte in lijken te vliegen. (Mijn zoon die in de kerk college heeft gehad, zag het tegenovergestelde voor zich: hij zag de pagina's terug in het boek vliegen.) Het kunstwerk is er zo op z'n plaats dat de Doopsgezinde Gemeente zijn best doet geld in te zamelen om er voor te zorgen dat het in eerste instantie tijdelijk bedoelde kunstwerk permanent kan blijven.

Leegte vindt het niet vreemd om eerst een kunstwerk te maken voor een kerkgenootschap dat in de schepping gelooft en daarna voor een bibliotheek waar onder meer werken van en over Darwin en zijn evolutietheorie worden bewaard. 'Ze hebben inderdaad tegenovergestelde kanten, maar tegelijkertijd wordt op beide plekken over hetzelfde gefilosofeerd, over Het Begin.'

Leegte heeft grote affiniteit met (historische) boeken. 'Ze zijn door de mens gemaakt, persoonlijk en tastbaar. Ze bevatten ook een schat aan informatie. Die informatie is tegenwoordig ook op internet te vinden, maar met een boek heb je de geschiedenis nog eens echt zelf in handen.'

Bij binnenkomst in de bibliotheek valt het werk van Leegte niet meteen op. Een kast links in het midden trekt op een gegeven ogenblik de aandacht met enkele witte boekbanden dicht bij elkaar. Daarna worden ook elders in de zaal witte omslagen zichtbaar; op een tafel ligt een wit boek opengeslagen en achterin liggen twee exemplaren op elkaar, alsof iemand ze even heeft neergelegd en zo weer komt ophalen. ‘In die ene kast is een concentratie en die waaiert als een schimmel uit over de rest van de zaal,’ legt Leegte uit.

Leegte heeft ongeveer dertig boeken in wit albast uitgevoerd. Twee hebben tijdelijk de plek ingenomen van het origineel. Het gaat om twee delen van de 43-delige *Histoire Naturelle* van Buffon. Georges Louis Leclerc de Buffon (1707-1788) was hoofd van de Koninklijke Tuinen van koning Lodewijk XV. Hij geldt als een van de grondleggers van de geologie en biologie; Buffon ging er al van uit dat de aarde ouder was dan de zesduizend jaar die de kerk als ouderdom aanhield. In 1749 publiceerde hij het eerste deel van zijn natuurlijke historie.

De albasten boeken zien er bedrieglijk echt uit, vaak inclusief een uitstekend kaartje dat aangeeft dat het boek gerestaureerd moet worden. Leegte: ‘Toen de restaurateur van de bibliotheek ze voor het eerst van een afstand zag, had hij niet door dat ze van steen waren. Hij dacht dat iemand ze in vlieseline had gewikkeld.’

Aan het begin van de zaal is een stevig dressoir met aan twee zijden een vitrine. In de linker vitrine liggen twee stapeltjes brieven van albast alsof ze er altijd al hebben gelegen. Ook is er een ‘fossiel’ van een veer. Ze heeft hem om een prozaïsche reden gemaakt, zegt Leegte. ‘Op een gegeven ogenblik had ik een beetje genoeg van het maken van de boeken en om even iets heel anders te doen te hebben heb ik toen de veer gemaakt.’

Op het dressoir staat wat op het eerste gezicht een negentiende-eeuwse houten klok lijkt. Bij nader inzien ontbreken de wijzers en gaan de cijfers op de wijzerplaat niet verder dan acht; en nog beter bekeken valt op dat de hele wijzerplaat is geborduurd. In de vitrine eronder ligt een gestold beeld van golvende boeken. ‘Ik heb oude boeken, waaronder het oude studieboek topografie van m’n vader, in een badkuip gedaan tot ze krom trokken en ze daarna met lijm verstijfd. Sommigen vinden dat in deze omgeving een beetje heiligschennis, maar ik heb het bedoeld als erbewijs aan de plastische stillevens met boeken van Oude Meesters in het Rijksmuseum. zoals dat van [Jan Davidsz de Heem](#).’

Leegte, geboren in Engeland, heeft voor haar kunstwerk een passende eenduidige naam gekozen: *The Library*.

© Lynne Leegte | Hommage aan stillevens met boeken van Oude Meesters

De installatie, die tot 31 januari 2014 is te zien, wordt begeleid door een publicatie in een beperkte oplage met een tekst van de gastschrijver van de Artis Bibliotheek, Tijs Goldschmidt.

Openingstijden: woe-vrij 12-17 uur en op afspraak (020- 525 6611, bereikbaar tijdens bovenstaande openingstijden).